

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра економіки та менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

канд. хімічних наук, доц.

Антон ПАНТЕЛЕЙМОНОВ

« 29 » червня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Регіональна економіка

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
	(шифр і назва)
галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»
	(шифр і назва)
спеціальність	051 Економіка
	(шифр і назва)
освітні програми	Бізнес-економіка, Економіка та економічна політика,
	Економічна кібернетика
	(шифр і назва)
спеціалізації	
	(шифр і назва)
вид дисципліни	обов'язкова
	(обов'язкова / за вибором)
факультет	Економічний

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету «26» червня 2020 року, протокол № 5

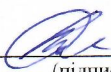
РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Ірина ТЕРНОВА кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки та менеджменту

Програму схвалено на засіданні кафедри
економіки та менеджменту

Протокол від «15» червня 2020 року № 11

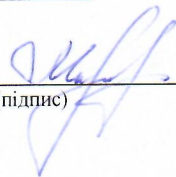
Завідувач кафедри економіки та менеджменту

(підпис)

Ганна ДОРОШЕНКО
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
(керівником проектної групи) Економіка та економічна політика
назва освітньої програми

Гарант освітньо-професійної програми (керівник проектної групи) _____

(підпис)

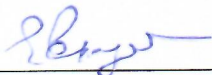
Юрій МІРЯСОВ
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією
економічного факультету

назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від «23» червня 2020 року № 10

Голова науково-методичної комісії економічного факультету

(підпис)

Вікторія ЄВТУШЕНКО
(ім'я та прізвище)

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету «26» червня 2020 року, протокол № 5

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Ірина ТЕРНОВА кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки та менеджменту

Програму схвалено на засіданні кафедри
економіки та менеджменту

Протокол від «15» червня 2020 року № 11

Завідувач кафедри економіки та менеджменту

(підпис)

Ганна ДОРОШЕНКО
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
(керівником проектної групи) Економічна кібернетика
назва освітньої програми

Гарант освітньо-професійної програми (керівник проектної
групи) _____

(підпис)

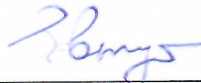
Тетяна БІТКОВА
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією
економічного факультету

назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від «23» червня 2020 року № 10

Голова науково-методичної комісії економічного факультету

(підпис)

Вікторія СВТУШЕНКО
(ім'я та прізвище)

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету «26» червня 2020 року, протокол № 5

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Ірина ТЕРНОВА кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки та менеджменту

Програму схвалено на засіданні кафедри
економіки та менеджменту

Протокол від «15» червня 2020 року № 11

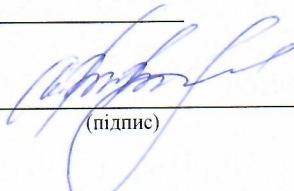
Завідувач кафедри економіки та менеджменту

(підпис)

Ганна ДОРОШЕНКО
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
(керівником проектної групи) Бізнес-економіка
назва освітньої програми

Гарант освітньо-професійної програми (керівник проектної групи) _____

(підпис)

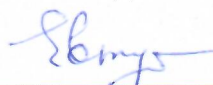
Вікторія МИКИТАСЬ
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією
економічного факультету

назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від «23» червня 2020 року № 10

Голова науково-методичної комісії економічного факультету

(підпис)

Вікторія СВТУШЕНКО
(ім'я та прізвище)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Регіональна економіка»
складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності

051 Економіка

(шифр і назва)

освітніх програм Бізнес-економіка, Економіка та економічна політика,
Економічна кібернетика

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни поглиблення і розвинення знань щодо науково-методологічних засад функціонування соціально-економічних систем регіонів, узгодження загальнодержавної і регіональної політики та інтересів, ресурсного забезпечення та організаційно-економічних механізмів комплексного соціально-економічного розвитку регіонів з урахуванням впливу національних та глобальних чинників.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни: засвоєння теорій та моделей регіональної економіки та просторового розвитку; вивчення концептуальних засад державної регіональної політики; аналіз конкурентоспроможності регіонів і територіальних громад; вивчення особливостей формування сучасної регіональної політики та розвитку територій в Україні.

Результати вивчення дисципліни дозволять сформувати ряд відповідних професійних і особистісних компетенцій:

загальні компетентності (ЗК):

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

- здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати;

- розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави;

- здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

1.3. Кількість кредитів:

«Бізнес-економіка»: денна форма навчання – 5;

«Економіка та економічна політика»: денна форма навчання – 5;

«Економічна кібернетика»: денна форма навчання – 4;

1.4 Загальна кількість годин:

«Бізнес-економіка»: денна форма навчання – 150 год.;

«Економіка та економічна політика»: денна форма навчання – 150 год.;

«Економічна кібернетика»: денна форма навчання – 120 год.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
2-й	2-й
Лекції	
«Бізнес-економіка» 32 год. «Економіка та економічна політика» 32 год. «Економічна кібернетика» 32 год.	
Практичні, семінарські заняття	
«Бізнес-економіка» 32 год. «Економіка та економічна політика» 32 год. «Економічна кібернетика» 16 год.	
Лабораторні заняття	
Самостійна робота	
«Бізнес-економіка» 86 год. «Економіка та економічна політика» 86 год. «Економічна кібернетика» 72 год.	
у тому числі індивідуальні завдання	

1.6. Заплановані результати навчання:

- усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави;

- вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин;

- вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні основи регіональної економіки і просторового розвитку

Тема 1. Становлення регіональної економіки як науки та її основні категорії.

Сутність поняття «регіональна економіка».

Мета, завдання, об'єкт, предмет, методологія та інформаційна база вивчення дисципліни.

Місце дисципліни в системі наукових знань. Зв'язок дисципліни з соціально-економічною географією, розміщенням продуктивних сил, макроекономікою, мікроекономікою, соціально-економічною статистикою, фінансами та іншими науками. Значення дисципліни в професійній підготовці.

Тема 2. Теорії та моделі регіональної економіки та просторового розвитку.

Теорія сільськогосподарського штандорта Й. Тюнена. Раціональний штандорт промислового підприємства В. Лаунхардта. Теорія розміщення промисловості А. Вебера. Теорія центральних місць В. Крісталлера. Теорія організації економічного простору А. Льоша. Теорія дифузії нововведень Т. Хагерстранда. Модель «центр периферія» Дж. Фрідманна. Теорія полюсів зростання Ф. Перру. Класична теорія регіональної політики Дж. М. Кейнса. Теорія розміщення (теорія економічних центрів) Я. Тінбергена, Х. Боса. Теорія «витрати – випуск» В. Леонтьєва.

Тема 3. Еволюція закономірностей, принципів та факторів в розміщенні економічних, соціальних, природних об'єктів.

Зміст понять «продуктивні сили», «розміщення продуктивних сил», «територіальна організація продуктивних сил», «просторовий розвиток».

Економічні закони і закономірності розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.

Принципи розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.

Фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів. Потенціал регіонального розвитку як сукупність факторів регіонального розвитку. Традиційна класифікація факторів: фактор економіко-географічного положення; природно-ресурсні фактори; історичні фактори; демографічні фактори; соціальні фактори; екологічні фактори; фактор науково-технічного прогресу; фактор часу тощо. Класифікація факторів за пріоритетністю. Визначальна роль екологічних і соціальних критеріїв.

Тема 4. Регіон у системі територіального поділу праці.

Суспільний і територіальний поділ праці: зміст понять. Міжнародний поділ праці. Економічні вигоди від територіального поділу праці. Чинники, що визначають просторові масштаби поділу праці. Рівні територіального поділу праці.

Тема 5. Структурна трансформація економіки України та її регіональні особливості.

Чинники просторової організації суспільства та економіки. Зміна галузево - секторальної структури економіки регіонів. Особливості структурних пропорцій економіки регіонів України. Державний класифікатор видів економічної діяльності (КВЕД).

Необхідність нової державної регіональної політики для України. Моделі регіонального розвитку: досвід європейських країн («італійська», «іберійська» та «ірландська»). Моделі регіонального розвитку: досвід не європейських країн.

Забезпечення ефективної спеціалізації регіонів з пріоритетним використанням власного ресурсного потенціалу. «Розумна спеціалізація» (smart specialization).

Тема 6. Державна регіональна політика та інструменти управління регіональним розвитком.

Сутність та цілі регіональної політики. Принципи державної регіональної політики. Складові частини державної регіональної політики. Законодавство про регіональний розвиток.

Рівні регіонального управління і їх функції. Адміністративно-територіальний устрій. Децентралізація в Україні. Об'єднані територіальні громади. Підвищення ролі території у регіональному розвитку.

Механізм реалізації державної регіональної політики і його основні елементи. Організація економіки територіально-суспільних систем різних ієрархічних рівнів (громад, міст, районів, регіонів). Регіональні стратегії розвитку.

Тема 7. Основні соціально-економічні показники та індикатори розвитку регіонів.

Соціально-економічні показники розвитку регіонів. Динаміка розвитку регіонів України.

Індикатори щорічної оцінки соціально-економічного розвитку регіонів: «Економічна та соціальна згуртованість». «Економічна ефективність». «Інвестиційно-інноваційний розвиток та зовнішньоекономічна співпраця». «Фінансова самодостатність». «Розвиток малого та середнього підприємництва». «Ефективність ринку праці». «Розвиток інфраструктури». «Відновлювана енергетика та енергоефективність». «Доступність та якість послуг у сфері освіти». «Доступність та якість послуг у сфері охорони здоров'я». «Соціальний захист та безпека». «Рациональне природокористування та якість довкілля».

Розділ 2. Конкурентоспроможність регіонів і територіальних громад.

Тема 8. Природно-ресурсний потенціал регіонального розвитку. Довкілля та екологія.

Місце України у світових сировинних і паливно-енергетичних ресурсах та ступінь забезпечення власних потреб. Характеристика мінеральних, земельних, водних, біологічних, рекреаційних та інших ресурсів. Економічна доцільність освоєння окремих видів природних ресурсів при сучасному рівні розвитку продуктивних сил. Довкілля та екологія.

Тема 9. Трудовий та демографічний потенціал регіонів.

Розвиток системи наукових знань про людину та суспільство в контексті соціальної економіки та нових парадигм регіону.

Демографічний потенціал та його роль у просторового розвитку. Показники чисельності населення і його розміщення на території регіонів.

Проблеми відтворення соціально-демографічного, трудового, культурно-освітнього потенціалу регіону в умовах розвитку регіональних ринків. Регіональні особливості відтворення населення. Демографічні проблеми. Населення різних регіонів. Територіальне розміщення, територіальна організація населення. Міське та сільське населення. Міські агломерації. Пріоритетність розвитку малих і середніх міст. Урбанізація та проблема довілля. Національний склад населення, етногенез українського народу.

Поняття про індекс людського розвитку. Регіональні особливості та відмінності у рівні життя населення.

Трудові ресурси. Структура і розподіл за видами зайнятості, сферами виробництва. Трудоресурсна ситуація та її регіональні особливості. Ринок праці. Забезпечення ефективної зайнятості. Регулювання регіональних ринків праці. Проблеми безробіття в Україні.

Тема 10. Інфраструктурне забезпечення регіонів.

Методологія оцінки рівня інфраструктурного забезпечення. Виробнича та соціальна інфраструктура.

Основні тенденції інфраструктурного забезпечення регіонів України.

Тема 11. Формування та використання фінансового потенціалу регіонів.

Наукові засади формування та реалізації регіональної фінансової політики, фінансово-кредитні механізми забезпечення регіонального розвитку.

Джерела формування та напрямки реалізації фінансового потенціалу регіонів.

Особливості управління фінансами територіальних громад та міжбюджетні відносини в умовах реалізації адміністративно-територіальної реформи.

Моніторинг місцевих бюджетів регіону та оцінювання ефективності використання бюджетних ресурсів.

Тема 12. Інвестиційний розвиток та зовнішньоекономічна співпраця регіонів.

Інвестиційна діяльність регіонів. Конкурентне позиціонування регіонів з врахуванням сучасних викликів суспільно-економічного розвитку. Підвищення капіталізації територій, внутрішньорегіонального та зовнішньоекономічного інтеграційного потенціалу бізнесу та регіонів (територій).

Зовнішньоекономічна діяльність регіонів України. Євроінтеграційні пріоритети регіональної політики. Участь у міжнародних організаціях.

Тема 13. Розвиток регіональних метрополій в Україні.

Поліцентризм і метрополізація – системні цілі просторового розвитку ЄС. Метрополізація як складова просторового розвитку регіонів.

Проблеми функціонування міст та сучасні тенденції розвитку урбаністичних процесів: особливості формування агломерацій, метрополійних регіонів та метрополійних мереж; центр-периферійна взаємодія, вплив

метрополізаційних та агломераційних процесів на якість життя населення територіально-суспільних систем; пріоритетні напрями та механізми реалізації метрополійної політики; розвиток «розумних міст» («Smart City», «Smart City Lab», «Smart Cities & Smart Communities»).

Тема 14. Тенденції розвитку сільських територій.

Сучасні тенденції розвитку сільських територій.

Концепція розвитку сільських територій. Головні пріоритети розвитку сільських територій та механізм підготовки аграрного та сільського сектору регіонів до функціонування в умовах зони вільної торгівлі з ЄС.

Оптимальні варіанти розв'язання проблем сільського розвитку.

3. Структура навчальної дисципліни

Освітньо-професійні програми:

«Бізнес-економіка», «Економіка та економічна політика»

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	усього	денна форма					усього	заочна (дистанційна) форма				
		у тому числі						у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретичні основи регіональної економіки і просторового розвитку												
Тема 1. Становлення регіональної економіки як науки та її основні категорії	10	2	2			5						
Тема 2. Теорії та моделі регіональної економіки та просторового розвитку	10		4			5						
Тема 3. Еволюція закономірностей, принципів та факторів в розміщенні економічних, соціальних, природних об'єктів	10	4	2			4						
Тема 4. Регіон у системі територіального поділу праці	9	2	2			5						
Тема 5. Структурна трансформація економіки України та її регіональні особливості	10	2	2			6						
Тема 6. Державна регіональна політика та інструменти управління регіональним розвитком	12	4	2			6						
Тема 7. Основні соціально-економічні показники та індикатори розвитку регіонів	11	4	2			5						
Разом за розділом 1	70	18	16			36						
Розділ 2. Конкурентоспроможність регіонів і територіальних громад												
Тема 8. Природно-ресурсний потенціал регіонального розвитку. Довкілля та екологія	10	2	2			6						
Тема 9. Трудовий та демографічний потенціал регіонів	13	2	4			7						
Тема 10. Інфраструктурне забезпечення регіонів	11	2	2			7						
Тема 11. Формування та використання фінансового потенціалу регіонів	12	2	2			8						
Тема 12. Інвестиційний розвиток та зовнішньоекономічна співпраця регіонів	12	2	2			8						
Тема 13. Розвиток регіональних метрополій в Україні	11	2	2			7						
Тема 14. Тенденції розвитку сільських територій	11	2	2			7						
Разом за розділом 2	80	14	16			50						
Усього годин	150	32	32			86						

Освітньо-професійна програма: Економічна кібернетика

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна (дистанційна) форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретичні основи регіональної економіки і просторового розвитку												
Тема 1. Становлення регіональної економіки як науки та її основні категорії	7	2	1			4						
Тема 2. Теорії та моделі регіональної економіки та просторового розвитку	9	2	1			6						
Тема 3. Еволюція закономірностей, принципів та факторів в розміщенні економічних, соціальних, природних об'єктів	7	2	1			4						
Тема 4. Регіон у системі територіального поділу праці	7	2	1			4						
Тема 5. Структурна трансформація економіки України та її регіональні особливості	8	2	1			5						
Тема 6. Державна регіональна політика та інструменти управління регіональним розвитком	14	4	2			8						
Тема 7. Основні соціально-економічні показники та індикатори розвитку регіонів	8	2	2			4						
Разом за розділом 1	60	16	9			35						
Розділ 2. Конкурентоспроможність регіонів і територіальних громад												
Тема 8. Природно-ресурсний потенціал регіонального розвитку. Довкілля та екологія	10	2	1			7						
Тема 9. Трудовий та демографічний потенціал регіонів	11	4	1			6						
Тема 10. Інфраструктурне забезпечення регіонів	8	2	1			5						
Тема 11. Формування та використання фінансового потенціалу регіонів	8	2	1			5						
Тема 12. Інвестиційний розвиток та зовнішньоекономічна співпраця регіонів	8	2	1			5						
Тема 13. Розвиток регіональних метрополій в Україні	7	2	1			4						
Тема 14. Тенденції розвитку сільських територій	8	2	1			5						
Разом за розділом 2	60	16	7			37						
Усього годин	120	32	16			72						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

Освітньо-професійні програми:

Бізнес-економіка, Економіка та економічна політика

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна (дистанційна) форма
1	Теоретичні основи регіональної економіки та просторового розвитку	5	
2	Теорії та моделі регіональної економіки та просторового розвитку	5	
3	Обґрунтування вибору та розміщення оптимальних форм просторової організації бізнесу, просторове проектування об'єктів інвестиційної та інноваційної інфраструктури	4	
4	Просторові та структурно-функціональні трансформації і дисбаланси економіки регіонів. Перспективи розвитку «розумної спеціалізації» (smart specialization).	5	
5	Моделі регіонального розвитку: досвід європейських країн («італійська», «іберійська» та «ірландська»). Моделі регіонального розвитку: досвід не європейських країн.	6	
6	Децентралізація в Україні. Особливості організації економіки різних ієрархічних рівнів (громад, міст, районів, регіонів)	6	
7	Аналіз основних соціально-економічних показників розвитку регіонів	5	
8	Аналіз природного потенціалу регіонів України. Економічна оцінка природних ресурсів	2	
9	Аналіз демографічного стану регіонів України	4	
10	Аналіз тенденцій інфраструктурного забезпечення регіонів України	2	
11	Аналіз управління фінансами територіальних громад та міжбюджетних відносин в умовах реалізації адміністративно - територіальної реформи	2	
12	Аналіз товарної структури зовнішньої торгівлі України за регіонами	2	
13	Європейське інноваційне партнерство у сфері розумних міст та громад (EIP-SCC). Smart City. Smart Communities. Smart City Lab. Форсайт - проекти Smart Grid.	2	
14	Моніторинг розвитку сільських територій. Оптиміальні варіанти розв'язання проблем сільського розвитку	2	
Разом		32	

Освітньо-професійна програма: Економічна кібернетика

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна (дистанційна) форма
1	Теоретичні основи регіональної економіки та просторового розвитку	1	
2	Теорії та моделі регіональної економіки та просторового розвитку	1	
3	Обґрунтування вибору та розміщення оптимальних форм просторової організації бізнесу, просторове проектування об'єктів інвестиційної та інноваційної інфраструктури	1	
4	Просторові та структурно-функціональні трансформації і дисбаланси економіки регіонів. Перспективи розвитку «розумної спеціалізації» (smart specialization).	1	
5	Моделі регіонального розвитку: досвід європейських країн («італійська», «іберійська» та «ірландська»). Моделі регіонального розвитку: досвід не європейських країн.	1	
6	Децентралізація в Україні. Особливості організації економіки різних ієрархічних рівнів (громад, міст, районів, регіонів)	2	
7	Аналіз основних соціально-економічних показників розвитку регіонів	2	
8	Аналіз природного потенціалу регіонів України. Економічна оцінка природних ресурсів	1	
9	Аналіз демографічного стану регіонів України	1	
10	Аналіз тенденцій інфраструктурного забезпечення регіонів України	1	
11	Аналіз управління фінансами територіальних громад та міжбюджетних відносин в умовах реалізації адміністративно - територіальної реформи	1	
12	Аналіз товарної структури зовнішньої торгівлі України за регіонами	1	
13	Європейське інноваційне партнерство у сфері розумних міст та громад (EIP-SCC). Smart City. Smart Communities. Smart City Lab. Форсайт - проекти Smart Grid.	1	
14	Моніторинг розвитку сільських територій. Оптимальні варіанти розв'язання проблем сільського розвитку	1	
Разом		16	

5. Завдання для самостійної роботи

Освітньо-професійні програми:

Бізнес-економіка, Економіка та економічна політика

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна (дистанційна) форма
1	Становлення регіональної економіки як науки та її основні категорії	5	
2	Теорії та моделі регіональної економіки та просторового розвитку	5	
3	Еволюція закономірностей, принципів та факторів в розміщенні економічних, соціальних, природних об'єктів	4	
4	Регіон у системі територіального поділу праці	5	
5	Структурна трансформація економіки України та її регіональні особливості	6	
6	Державна регіональна політика та інструменти управління регіональним розвитком	6	
7	Основні соціально-економічні показники та індикатори розвитку регіонів	5	
8	Природно-ресурсний потенціал регіонального розвитку. Довкілля та екологія	6	
9	Трудовий та демографічний потенціал регіонів	7	
10	Інфраструктурне забезпечення регіонів	7	
11	Формування та використання фінансового потенціалу регіонів	8	
12	Інвестиційний розвиток та зовнішньоекономічна співпраця регіонів	8	
13	Розвиток регіональних метрополій в Україні	7	
14	Тенденції розвитку сільських територій	7	
Разом		86	

Освітньо-професійна програма: Економічна кібернетика

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна (дистанційна) форма
1	Становлення регіональної економіки як науки та її основні категорії	4	
2	Теорії та моделі регіональної економіки та просторового розвитку	6	
3	Еволюція закономірностей, принципів та факторів в розміщенні економічних, соціальних, природних об'єктів	4	
4	Регіон у системі територіального поділу праці	4	
5	Структурна трансформація економіки України та її регіональні особливості	5	
6	Державна регіональна політика та інструменти управління регіональним розвитком	8	
7	Основні соціально-економічні показники та індикатори розвитку регіонів	4	
8	Природно-ресурсний потенціал регіонального розвитку. Довкілля та екологія	7	
9	Трудовий та демографічний потенціал регіонів	6	
10	Інфраструктурне забезпечення регіонів	5	
11	Формування та використання фінансового потенціалу регіонів	5	
12	Інвестиційний розвиток та зовнішньоекономічна співпраця регіонів	5	
13	Розвиток регіональних метрополій в Україні	4	
14	Тенденції розвитку сільських територій	5	
Разом		72	

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни «Регіональна економіка» є самостійна робота здобувачів вищої освіти з додатковою науково-економічною літературою, періодичною та статистичною інформацією, законами і нормативними актами України.

Основними видами самостійної роботи здобувачів вищої освіти є:

1. Вивчення лекційного матеріалу за темами дисципліни.
2. Підготовка до практичних занять, дискусій, роботи в малих групах, поточних контрольних робіт.
3. Контрольна перевірка кожним здобувачем вищої освіти особистих знань за запитаннями для самоконтролю.
4. Підготовка до підсумкового семестрового контролю за темами 1-14.

Самостійна робота (тестування за результатами виконаних самостійних робіт). Самостійна робота здобувачів вищої освіти, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу контролюється при підсумковому семестровому контролі.

6. Індивідуальні завдання

Навчальним планом не передбачено виконання індивідуальних завдань для денної та заочної (дистанційної) форм навчання.

7. Методи навчання

При викладанні дисципліни «Регіональна економіка» для студентів економічного факультету, засвоєння ними навчального матеріалу й набуття практичних навиків використовуються наступні методи навчання:

- лекції подаються у словесній формі суть наукових понять, явищ, процесів, логічно пов'язаних, об'єднаних загальною темою (лектором викладається основний зміст програмного навчального матеріалу, студент повинен конспектувати той матеріал, на якому головну увагу акцентує лектор);

- практичні заняття (реалізуються кількома навчальними завданнями: засвоєння теоретичного матеріалу лекційного курсу; практичні роботи; перевірка виконання самостійних завдань) практичні методи навчання спрямовані на досягнення завершального етапу процесу пізнання, вони сприяють глибшому засвоєнню теоретико-методичного навчального матеріалу, формуванню практичних умінь і навичок, логічному завершенню пізнавального процесу стосовно конкретної теми, розділу;

- самостійна робота (виконується студентами в час після прослуховування лекції, перед практичними заняттями чи проміжного контролю вдома, у бібліотеках, комп'ютерних класах тощо). Методичне забезпечення самостійної роботи студентів: списки рекомендованих джерел і літератури, питання для самоконтролю, тести, пакети контрольних завдань, електронні версії лекцій тощо.

Під час навчання застосовується ілюстративний матеріал, завдяки якого предмети й процеси розкриваються через їх символічне зображення (рисунки, схеми, графіки, таблиці та інше на слайдах презентацій під час проведення лекційних й практичних занять зі студентами та самостійної роботи).

8. Методи контролю

Система контролю знань здобувачів вищої освіти з дисципліни базується на застосуванні диференційованого підходу до організації контролю якості знань здобувачів вищої освіти, що зумовлено: специфічними особливостями організації навчального процесу на денній та заочній (дистанційній) формах навчання; кількістю годин, визначених навчальними планами по різних спеціальностях на проведення практичних занять та на вивчення дисципліни в цілому.

Поточний контроль: здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів у відповідності до схем нарахування балів за спеціальностями. Формами проведення поточного контролю з дисципліни є: систематична й активна робота с здобувачів вищої освіти впродовж семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни; активна участь у дискусії та виконання завдань на практичних заняттях; виконання завдань для самостійного опрацювання; експрес - опитування; виконання поточного тестування.

Письмова контрольна робота проводиться раз за семестр, згідно навчальних планів спеціальностей. Завдання для поточної контрольної роботи з дисципліни «Регіональна економіка» включають 2 окремих завдання, вирішення яких дає можливість оцінити рівень теоретичних і фактологічних знань здобувачів, а також уміння логічно мислити, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, висловлювати та аргументувати свої думки.

Підсумковий контроль з дисципліни «Регіональна економіка» включає семестровий контроль у формі екзамену для освітньо-професійних програм: Менеджмент організацій, Менеджмент бізнес-процесів (виконання письмових екзаменаційних завдань). Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів).

9. Схема нарахування балів

Підсумковий семестровий контроль при проведенні семестрового екзамену для денної та заочної (дистанційної) форм навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання														Ек з а м е н	Су м а		
Розділ 1							Розділ 2									Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Ра з о м
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14				
2	6	2	2	2	2	5	2	2	2	2	2	2	2	25	60	40	100

T1, T2 ... T14 – теми розділів.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Оцінка підсумкового контролю виставляється за національною шкалою як сума балів, набраних здобувачем вищої освіти протягом семестру при

виконанні контрольних заходів, передбачених програмою навчальної дисципліни та балів, набраних при складанні семестрового екзамену.

Оцінка здійснюється за такими *критеріями*: розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді практичних ситуацій, розв'язанні завдань, проведенні розрахунків у процесі виконання домашніх завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки. Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності виконаного здобувачем вищої освіти завдання або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. У процесі оцінювання індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу у відповідності до графіку навчального процесу. У випадках, коли якась із вимог не виконана, бали мають бути знижені.

Критерії оцінювання контрольної роботи:

Максимальна оцінка яку можна отримати за написання контрольної роботи – 25.

Критерії оцінювання за бальною шкалою

Завдання	Діапазон оцінки, балів	Критерії оцінювання за бальною шкалою
1. Теоретичне питання	5 балів	відповідь повністю розкриває зміст питання та охоплює всі аспекти теоретичного курсу
	34 бали	відповідь розкриває зміст питання, але наявні незначні недоліки
	12 бали	відповідь, яка розкриває зміст питання не повністю та має суттєві недоліки і помилки
	0 балів	відповідь на питання відсутня, або зовсім неправильна
2. Тестове завдання	1 бал	відповідь обрана правильно

Завдання 1 включає одне теоретичне питання, яке оцінюється за повнотою відповіді, згідно вивченого матеріалу курсу. Максимальна кількість балів яку можна отримати за теоретичні питання – 5 балів. Завдання 2 включає 20 тестових питань. Відповіді на тестові питання оцінюються за критерієм правильності. Загальна сума, яку можна отримати за тестові питання – 20 балів.

Якщо студент за будь-якої причини не має оцінки за контрольну роботу, він не може бути допущений до підсумкового контролю, і спочатку повинен буди здати пропущений поточний контроль за визначеними розділами.

Підсумкова робота є письмовою роботою кожного студента, та складається з 4-х типів завдань:

для першого завдання – 10 балів, для другого – 10 балів, для третього – 10 балів, для четвертого – 10 балів.

Таким чином *максимальна кількість балів, яку можна отримати на підсумковому завданні:*

$$10 + 10 + 10 + 10 = 40 \text{ балів}$$

Оцінювання сформованих компетентностей у здобувачів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою.

- за поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 35 балів);
- кількість балів за контрольну роботу (максимум 25 балів);
- оцінки за екзамен (максимум 40 балів).

$$35 + 25 + 40 = 100 \text{ балів}$$

Критерії оцінювання за всі види навчальної діяльності протягом семестру:

90 – 100 балів: здобувач вищої освіти демонструє сформованість дисциплінарних компетенцій на підсумковому рівні, виявляє всебічне, систематичне і глибоке знання навчального матеріалу, засвоїв основну літературу і знайомий з додатковою літературою, рекомендованою програмою, вміє вільно виконувати практичні завдання, передбачені програмою, вільно оперує набутими знаннями, вміннями, застосовує їх у ситуаціях підвищеної складності.

70 – 89 балів: здобувач вищої освіти демонструє сформованість дисциплінарних компетенцій на середньому рівні: основні знання, вміння освоєні, але допускаються незначні помилки, неточності, труднощі при аналітичних операціях, перенесення знань і умінь на нові, нестандартні ситуації.

50 – 69 балів: здобувач вищої освіти демонструє сформованість дисциплінарних компетенцій на базовому рівні: в ході контрольних заходів допускаються значні помилки, виявляється відсутність окремих знань, умінь, навичок за деякими дисциплінарними компетенціями, здобувач вищої освіти відчуває значні труднощі при оперуванні знаннями та вміннями при їх перенесенні на нові ситуації.

1 – 49 балів: здобувач вищої освіти демонструє сформованість дисциплінарних компетенцій на рівні нижче базового, проявляється недостатність знань, умінь, навичок.

Шкала оцінювання

Оцінка підсумкового контролю виставляється за національною шкалою як сума балів, набраних здобувачем вищої освіти протягом семестру при виконанні контрольних заходів, передбачених програмою навчальної дисципліни та балів, набраних при складанні семестрового екзамену.

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70 – 89	добре
50 – 69	задовільно
1 – 49	незадовільно

10. Рекомендована література

Основна література

1. Голіков А.П. Регіональна економіка та природокористування: навч. посіб. / за ред. А.П. Голікова. 2-ге вид. Київ: ЦУЛ, 2011. 352с.
2. Дадашев Б. А., Гордієнко В. П., Обливанцов В. В. Регіональна економіка: структурно-логічний навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 202 с.
3. Іщук С.І., Гладкий О.В. Регіональна економіка: Теорія. Методи. Практика: підручник. Київ: Знання, 2013. 447 с.
4. Латинін М.А. Державна економічна політика регіонального розвитку: навчальний посібник / за заг. ред. д.держ.упр., проф. М.А. Латиніна, д.е.н, проф. В. Б. Родченка. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. 420 с.
5. Мартусенко І. В., Погрішук Б. В. Регіональна економіка: підруч. для студентів ВНЗ Тернопіль: Крок, 2015. 626 с.
6. Тернова І.А. Галузево-секторальні особливості реалізації політики регіонального розвитку. *Державна економічна політика регіонального розвитку*: навчальний посібник / за заг. ред. д.держ.упр., проф. М.А. Латиніна, д.е.н, проф. В. Б. Родченка. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. С. 383-397.

Допоміжна література

1. Завадських Г. М. Регіональна економіка: навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 555 с.
2. Манів З.О., Луцький І. М., Манів С. З. Регіональна економіка: навч. посіб. Львів: Магнолія 2006, 2009. 640 с.
3. Матвейчук Л. О. Регіональна економіка: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський: Сисин Я. І.: Абетка, 2015. 135 с.
4. Осадчий Є.І. Регіональна економіка: навч. посіб. Сімферополь: Саки: Фенікс, 2011. 320с.
5. Пак Н. Т. Регіональна економіка: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2015. 325 с.
6. Василенко В. М. Регіональна економіка: навч. посіб. / за ред. В. М. Василенка Київ. Донецьк: Ландон-XXI, 2014. 632 с.
7. Збарський В. К. Регіональна економіка: навч. посіб. для студентів ВНЗ / за ред. В. К. Збарського і В. І. Мацибори. Київ: Компринт, 2014. 362 с.
8. Бандурка О. М. Регіональна економіка: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України, проф. О. М. Бандурки, д-ра екон. наук, проф. О. В. Носової; Харків: Золота миля, 2016. 333 с.
9. Заблоцький Б. Ф. Регіональна економіка: навч. посіб. Львів: Новий світ-2000, 2011. 546 с.
10. Гавкалова Н. Л. Регіональна економіка: підруч. для вищ. навч. закл. / за заг. ред. Гавкалової Н. Л. Харків: ІНЖЕК, 2011. 456 с.
11. Журавель В. В., Поспелов О. В., Рекун Г. П., Родченко В. Б. Регіональна економіка: підручник. Харків: ХНАМГ, 2011. 271 с.
12. Серікова Т. М., Гіковата Н. К., Шумська Г. М. Регіональна економіка у схемах і таблицях: навч.-практ. посіб. Харків: ХНЕУ, 2010. 176 с.

13.Регіональна економіка: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / заг. ред. М.І.Фащевського, О. В. Ольшанської. Київ: КНЕУ, 2010. 284 с.

14.Тернова І.А. Управління формуванням та розвитком регіональних моделей соціальної відповідальності бізнесу. *Стан і перспективи розвитку соціальної відповідальності економічних суб'єктів в сучасному світі*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 21-22 листопада 2013 р.). Харків, 2013 С. 297-300.

15.Тернова І. А. Особливості узгодження секторального та просторового розвитку регіонів. Електронне наукове фахове видання: *«Ефективна економіка»*. 2014. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3943>

16.Терновая И.А. Развитие стратегического партнерства Украины в контексте трансформации региональных интеграционных процессов. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. Харків, 2015. №49. С 39-43.

17.Тернова І.А. Зміни виробничої структури регіонів України як чинник зміцнення їх конкурентоспроможності. *Економічний простір*: збірн. наук. праць. Дніпропетровськ: ПДАБА, 2015. № 97. С. 79 – 86. URL: [\[PDF\] irbis-nbuv.gov.ua](http://irbis-nbuv.gov.ua)

18.Тернова І. А. Оцінка рівня соціального та економічного розвитку України в умовах глобалізації. *Соціальна економіка*. Харків, 2017. №2. Вип. 54(2). С. 6271.

19.Хвесик М.А., Горбач Л.М., Пастушенко П.П. Размещение производительных сил и региональная экономика: уч. пособ. Київ: Кондор, 2009. 344 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua> (дата звернення: 05.06.2019).

2. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. URL: <http://minregion.gov.ua/> (дата звернення: 05.06.2019).

3. Державний фонд регіонального розвитку Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства. URL: <http://dfr.minregion.gov.ua/> (дата звернення: 05.06.2019).

4. Державна служба геології та надр України. URL: <http://www.geo.gov.ua/> (дата звернення: 05.06.2019).

5. Геопортал адміністративно-територіального устрою України (об'єднані громади). URL: <http://atu.minregion.gov.ua/> (дата звернення: 05.06.2019).

6. Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Українська асоціація районних та обласних рад» (децентралізація влади). URL: <http://uaror.org.ua/?p=9796> (дата звернення: 05.06.2019).

7. Ресурсний Центр зі сталого місцевого розвитку. URL: <http://rozvytok.in.ua/> (дата звернення: 05.06.2019).

8. Проект ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні»/ URL: <http://surdp.eu/RDS> (дата звернення: 05.06.2019).

9. Децентралізація влади об'єднання громад. URL: <http://decentralization.gov.ua/region> (дата звернення: 05.06.2019).

10. Департамент економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації. URL: <http://kharkivoda.gov.ua/uk/mainmenu/index/id/81> (дата звернення: 05.06.2019).

11. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 05.06.2019).

12. Регіони України: статистичний щорічник/ URL: www.ukrstat.gov.ua

13. Закон України «Про засади державної регіональної політики». URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/156-19> (дата звернення: 05.06.2019).

14. Постанова КМУ від 11 листопада 2015 р. № 932 «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-%D0%BF> (дата звернення: 05.06.2019).

15. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 березня 2015 року № 196 «Деякі питання державного фонду регіонального розвитку». URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/196-2015-%D0%BF> (дата звернення: 05.06.2019).

16. Європейська хартія місцевого самоврядування. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036 (дата звернення: 05.06.2019).

17. Стратегія реформ-2020 <http://www.president.gov.ua/news/31289.html> (дата звернення: 05.06.2019).

18. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10> (дата звернення: 05.06.2019).

19. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF> (дата звернення: 05.06.2019).

20. Стратегія розвитку Харківської області на період до 2020 року/ URL: <http://www.ts.lica.com.ua/?type=1&base=77&menu=371019&id=6080> (дата звернення: 05.06.2019).